

Сліпенюк Василь Володимирович*доктор філософії, доцент**Національний університет «Одеська політехніка»*<https://orcid.org/0000-0003-1879-5596>**Клименко Анастасія Сергіївна***доктор філософії, доцент**Національний університет «Одеська політехніка»*<https://orcid.org/0000-0002-5831-8025>**Клименко Олександр Сергійович***доктор філософії, доцент**Одеський державний університет внутрішніх справ*<https://orcid.org/0000-0002-0694-2328>**Подолання кадрової кризи як глобального виклику національній безпеці України**

Анотація. У статті висвітлено причини та шляхи вирішення кадрової кризи в Україні, яка особливо загострилася в період повномасштабного вторгнення росії на нашу територію. Вона впливає на питання економічної безпеки як частини національної безпеки, і є одним із глобальних викликів в умовах сьогодення.

Наслідками повномасштабного вторгнення в питанні збільшення дефіциту кадрів у національній економіці є: масовий виїзд українських громадян за кордон; зміна напрямку зайнятості, у зв'язку із необхідністю давати відсіч ворогу в тому числі шляхом мобілізації до лав Збройних Сил України; загибель внаслідок війни як військовослужбовців, які донедавна мали цивільні професії, так і цивільного працездатного населення.

Досліджуючи питання дефіциту кадрів з огляду на подальші перспективи та майбутнє підкреслено, що серед українців, які залишили державу внаслідок війни, значна кількість дітей старшого шкільного віку. Важливість цього питання полягає в тому, що діти, інтегруючись у новий для себе простір, можуть пов'язати своє майбутнє з іншою державою, стати частиною її економіки та професійно реалізовуватися в обраному для себе фаху, ослаблюючи зв'язок з Україною.

Обґрунтовано, що проблема дефіциту кадрів в Україні є досить актуальною і впливає на питання забезпечення національної безпеки. В умовах сьогодення виникає багато дискусій щодо подолання вказаного виклику. Серед ініціатив, які мають перспективи на реалізацію і є одними з найбільш прийнятних, – пошук рішень, спрямованих на повернення українських громадян в Україну, залученість їх до заповнення вакантних посад, а також створення умов для реалізації їх підприємницьких чи інших ініціатив.

Підкреслено, що реалізація інших ініціатив, зокрема щодо залучення до ринку праці в Україні громадян інших держав, потребує більш серйозного дослідження та врахування всіх можливих наслідків таких пропозицій. У цьому питанні важливо враховувати досвід країн Європейського Союзу та інших держав, особливо в контексті нашої європейської інтеграції та дотримуватися збалансованого підходу з урахуванням національних інтересів та питань національної безпеки.

Ключові слова: національна безпека; кадрова політика; глобальні виклики; кадровий менеджмент; економічна безпека.

Актуальність теми. Розв'язана росією війна в Україні створила багато викликів для нашої держави. Вже понад десять років Україна протистоїть спробам ворога окупувати нашу територію та знищити українську ідентичність і державність. Особливо складні та трагічні сторінки в історії сучасної України пов'язані з повномасштабним вторгненням РФ 24 лютого 2022 року, яка стала для українців початком нової реальності. Вона принесла нові виклики, які повинні враховувати наша держава та протистояти їм для забезпечення національної безпеки.

Одним із ключових викликів, який з огляду на сучасні світові тенденції щодо забезпечення зайнятості населення та їхній вплив на розвиток економіки варто розцінити як глобальний, є забезпечення української економіки якісними кадрами.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Окремі аспекти проблематики кадрової кризи як глобального виклику національній безпеці України були предметом наукових досліджень низки вчених, серед яких І.М. Гонцова, М.М. Гультай, Б.В. Дергалюк, О.А. Дороніна, І.І. Жигало, Т.О. Кулик, З.М. Шильнікова та інші. Водночас повномасштабне вторгнення російської федерації на територію України посилює цю кризу, що зумовлює актуальність нових наукових досліджень цієї проблематики з урахуванням діючого в державі воєнного стану.

Метою статті є висвітлення передумов та наслідків кадрової кризи як глобального виклику національній безпеці України та формулювання шляхів для її подолання.

Викладення основного матеріалу. Кадровий потенціал країни є основою для економічного, соціального та культурного прогресу, а також впливає на її місце у світовому співтоваристві. Якісне кадрове забезпечення дозволяє забезпечити ефективне функціонування державних органів та інституцій. Кваліфіковані та компетентні співробітники забезпечують високу якість прийняття рішень та реалізацію стратегій розвитку країни, а також забезпечують стабільність та надійність управління державними справами, що є важливим для забезпечення політичної та економічної стабільності.

Якісне кадрове забезпечення є ключовим фактором у зміцненні економіки країни. Кваліфіковані працівники забезпечують високу продуктивність та ефективність виробництва, що сприяє зростанню ВВП та підвищенню життєвого рівня населення. Ба більше, вони є основою для розвитку інновацій та впровадження новітніх технологій, що дозволяє країні бути конкурентоспроможною на міжнародному ринку. Надійне кадрове забезпечення також є важливим для стабільності та безпеки країни. Кваліфіковані спеціалісти у сфері оборони та безпеки забезпечують захист національних інтересів і безпеку населення. Крім того, їх діяльність є важливою у боротьбі зі злочинністю та тероризмом, які є актуальними проблемами в сучасному світі.

Багаторічна війна на території України суттєво вплинула на можливості розвитку нашої держави в усіх сферах. Численні воєнні злочини РФ та щоденні обстріли населення й цивільної інфраструктури змусили велику кількість українців залишити свій дім задля збереження власного життя та життя своїх близьких і шукати притулку в інших державах. Багатьох українців російські військові залишили без домівок, а враховуючи обмежені можливості держави в питанні забезпечення таких людей гідними умовами життя з огляду на необхідність протистояти ворогу, вони були змушені шукати для себе нове місце проживання.

За даними Організації Об'єднаних Націй станом на листопад 2024 року, тимчасовий захист у країнах Європи отримали понад 6 мільйонів 200 тисяч українців, а поза межами європейських країн – близько 560 тисяч українців [10]. Отже, можна стверджувати, що внаслідок війни нашу державу залишило майже 7 мільйонів українців. При цьому переважною більшістю таких громадян є жінки та діти, оскільки відносно осіб чоловічої статі встановлено законодавчу заборону виїзду за кордон.

Досліджуючи питання виїзду громадян з України, в контексті впливу на забезпечення української економіки кваліфікованими кадрами, варто зазначити, що переважна більшість дорослого населення, яке емігрує, має працездатний вік, певний досвід та знання в своїй професійній діяльності. Зазначене особливо актуалізує питання зменшення кадрових можливостей для вітчизняної економіки та створює виклики для економічної безпеки як складової національної безпеки в контексті сьогодення.

Аналізуючи вплив українських біженців на ринок праці, зокрема країн Європейського Союзу, варто відмітити відносно легку інтеграцію наших громадян в питанні пошуку роботи та впливу на економіку цих країн. Вказану тезу підтвердив єврокомісар із питань праці та соціальної політики Н.Шміт, який зазначив, що «в країнах Євросоюзу працює близько 1 мільйона 6 тисяч українців. Згідно із статистикою, у Литві працевлаштовані 57 % українців, що мають тимчасовий захист, у Данії – 53 %, у Польщі – 48 %. Також більше 300 тисяч українців зареєстровані безробітними в Європейському Союзі, що свідчить про їхнє бажання знайти роботу відповідно до своїх можливостей та фаху» [8].

Важливим питанням, яке в перспективі впливатиме на формування ринку праці в Україні, є питання повернення українських дітей на Батьківщину. Як зазначила в другу річницю повномасштабного вторгнення перша леді О.В. Зеленська, «понад два мільйони українських дітей виїхали за межі країни, щоб урятуватися» [3]. Навряд чи в когось є ілюзії щодо того, що всі вони після завершення війни одразу повернуться до України. Однак навіть цей виклик може бути вирішеним завдяки ефективній державній політиці та наданні певних преференцій для молоді щодо реалізації їхнього потенціалу. На сьогоднішній день з урахуванням безпекових викликів та погіршення стану економіки внаслідок затяжної війни за виживання держава не має можливостей повною мірою забезпечити потреби всіх українських громадян, але щодо підтримки молоді має формуватися окремий пріоритетний напрям державної політики.

Тривалість війни вже понад 10 років та її повномасштабної фази близько 3 років природно негативно впливає на демографічну ситуацію в Україні. Крім окресленої в цій статті ситуації щодо перебування закордоном українських дітей, нових викликів додає також і ситуація щодо продовження виїзду з України неповнолітніх дітей. Як зазначив міністр освіти і науки України О.Лісовий, «спостерігається ситуація, коли багато учнів 10-11 класів, особливо хлопчиків виїжджають за кордон» [2]. Вказана

тенденція свідчить про те, що на сьогоднішній день є багато викликів у питанні мотивації молоді залишитися в Україні. У перспективі це може свідчити про негативні наслідки не лише в контексті дефіциту кадрів, а й щодо питання обороноздатності нашої держави, враховуючи людські ресурси ворога.

Важливу роль у питанні кадрового забезпечення української економіки відіграє процес мобілізації. Як зазначено в Конституції України, «захист суверенітету і територіальної цілісності України, забезпечення її економічної та інформаційної безпеки є найважливішими функціями держави, справою всього Українського народу» [4, ст. 17]. При цьому українці залучені до оборони своєї держави не лише через конституційно закріпленій обов'язок, а з огляду на бажання жити в незалежній та процвітаючій державі зі збереженням своєї ідентичності та самобутності.

Природно, що захист українських територій здійснюють не лише професійні військові, а й мобілізовані громадяни цивільних професій, які, вступивши до лав сил оборони, залишили свої раніше зайняті посади.

Не викликає сумніву доцільність мобілізації українських громадян до війська, оскільки війна з росією щоденно підтверджує її екзистенційний характер. Враховуючи методи ведення війни росією та озвучені нею цілі, ні в кого не виникає сумніву, що метою кремлівського режиму є ліквідація української держави з політичної мапи світу, а також фізичне знищення українського народу, який не визнає російської окупації. Питання захисту української держави є питанням життя українського народу. Загальна мобілізація, оголошена з перших днів повномасштабного вторгнення росії на українські землі, надає можливість для виживання нашої держави та її громадян. Залучення українських громадян до війська сприятливо впливає на потужність української армії та надає можливості для знищення ворога на українській землі, але й разом з тим має свої наслідки для ринку праці та забезпечення економіки кваліфікованими кадрами.

Найбільш трагічним наслідком війни в Україні є загибель українських громадян (як військових, так і цивільних) від рук російської армії. Щоденні комбіновані атаки росіян на українські міста та села знищують не тільки інфраструктуру нашої держави, але й вбивають українських громадян. В умовах війни важко оперувати даними про реальну кількість загиблих серед українських громадян, однак враховуючи геноцидний характер дій ворога, можна впевнено говорити про багатотисячні людські жертви, що є трагедією для українського народу та значною втратою з огляду на досліджувану тему.

Досліджувані тенденції підтверджують тезу про те, що в Україні є кадрова криза, що суттєво впливає на економічне благополуччя держави та її фінансові можливості протистояти російській агресії. На найвищому державному рівні також говорять про кадрову кризу та її причини. Зокрема, Президент України В.О. Зеленський також вказав на наявність в Україні кадрової кризи, зазначивши, що втрати серед фахівців державних інститутів і приватного сектору є значними [1].

Російсько-українська війна, як глобальний виклик для нашої держави, суттєво вплинула на всі сфери життєдіяльності, особливо ті, що стосуються безпеки та можливостей подальшого розвитку. Зазначені в цьому дослідженні тенденції кадрової ситуації в Україні підтверджують необхідність пошуку шляхів врегулювання наявних викликів на ринку праці в нашій державі як фактора її економічної безпеки.

Зокрема, враховуючи серйозну проблему масового виїзду українських громадян в інші країни, українська держава намагається впроваджувати різні ініціативи, направлені на мінімізацію наслідків вказаних тенденцій. Одним із таких кроків є створення Міністерства національної єдності України шляхом перейменування Міністерства з питань реінтеграції тимчасово окупованих територій України [6].

Нормативного визначення завдань та цілей функціонування Міністерства національної єдності України наразі немає. Однак за офіційним повідомленням, «нове відомство інституційно посилить політику щодо українців, яким довелося виїхати за кордон у різні роки та працюватиме над розробленням і впровадженням програм щодо повернення українців із міграції» [9]. Крім того, серед завдань новоствореного міністерства є забезпечення підтримки різного роду зв'язків між українськими громадянами за межами держави.

Також перед ним ставиться амбітна мета – стати своєрідним ядром формування політики повернення наших громадян в Україну. Однак на сьогоднішній день держава не розробила системних механізмів для реалізації цієї мети. Зрозуміло, що мотивація держави є прагматичною з огляду на необхідність забезпечення можливостей для її подальшого розвитку, зокрема щодо зростання економічних показників, але це жодним чином не применшує її наміри. Однак, враховуючи, що громадяни залишили державу в непростий час з різних причин, розраховувати на їх повернення завдяки створенню нового міністерства чи озвучуванню яскравих лозунгів не має сенсу.

До того ж, досліджуючи питання кадрової кризи як глобального виклику національній безпеці України, варто враховувати ситуацію та умови, які створені для українських громадян в інших державах. Країни Європи дедалі частіше стикаються з дефіцитом кадрів, що обумовлює між ними конкуренцію за якісних працівників. Війна в Україні стала для них можливістю залучити до своєї економіки професійних

працівників, які змушені рятуватися від воєнного вторгнення. Більшість українських громадян мають певний рівень кваліфікації, освіти, яка допомагає їм краще адаптуватися до нових умов праці.

Однак окреслену ситуацію варто розглядати в оптимістичному контексті. Враховуючи, що велика кількість українців, які перебувають на території інших держав, працевлаштовуються та навчаються, це сприяє формуванню в них нових навичок та підвищує професійний рівень. Завдяки ефективній державній політиці значна частина українських мігрантів може повернутися до України, значно підвищивши свій професійний рівень та збільшивши можливості якісно впливати на процеси відбудови держави та її економіки. Таким чином, Україна може отримати професійних та патріотичних громадян, які при взаємовигідних умовах здатні принести користь та сприяти подоланню кадрової кризи.

З огляду на зазначене вище наша держава повинна бути готовою до конкуренції з іншими державами світу за українського громадянина для власного ринку праці. Звісно, наша держава має суттєву перевагу, оскільки українці неодноразово в своїй історії демонстрували дієвий приклад патріотизму і єдності та в критичний час фактично врятували країну. Однак створення якісних та гідних умов праці для громадян є не менш важливим, ніж заклики до патріотизму. Новостворене міністерство, як і загалом державна влада, повинні вибудовувати свою політику з урахуванням інтересів роботодавця та найманого працівника, зокрема, щодо надання фінансової підтримки, захисту підприємництва, податкової політики та подолання проявів корупції в державному та приватному секторі.

Одним із шляхів вирішення питання кадрової кризи в Україні розглядається можливість залучення трудових мігрантів з інших країн світу. Вказаний шлях не є новим з огляду на загальносвітові тенденції. Прикладом реалізації такої ідеї є сусідня Румунія, яка після вступу до Європейського Союзу, втратила частину активного населення, які переїхали в пошуках кращого місця роботи до західноєвропейських країн. Таким чином, Румунія змушена була залучати робітників з Азії на здебільшого низькокваліфіковані види робіт [5]. Однак навіть вказаний приклад не може бути повністю коректним по відношенню до України, оскільки показники міграції абсолютно неспівмірні.

Крім того, приклад Європейської міграційної кризи 2015 року та пов'язані з нею подальші наслідки в безпековому, соціальному та політичному житті Європейського Союзу змушують дедалі виваженіше ставитися до цього питання та враховувати вказаний досвід для планування можливих кроків масштабного залучення трудових мігрантів для подолання дефіциту кадрів в Україні.

Важливим питанням у контексті подолання кадрової кризи в Україні є також дослідження демографічних процесів, зокрема, щодо підвищення рівня народжуваності. Як зазначено в Стратегії демографічного розвитку України на період до 2040 року, «надзвичайно низький рівень народжуваності призводить до деформації вікової структури населення. Зокрема, за часів незалежності України частка населення у віці 65 років і старше зросла з 12 % у 1991 році до майже 18 % у 2021 році та до 22 % у 2024 році. Старіння населення в країні, згідно із проведеним дослідженням, прогресуватиме і надалі» [7].

Зазначені статистичні дані підтверджують тезу про те, що в майбутньому прогнозується більший тягар на працююче населення для забезпечення соціальних виплат людям, які досягли пенсійного віку. Водночас вирішення вказаної проблеми можливе завдяки системним крокам, які направлені на реформування української економіки, а також підвищення рівня народжуваності, що в майбутньому призведе до збільшення працівників на ринку праці.

Виваженого та справедливого підходу вимагає і державна політика, пов'язана з мобілізацією. Як вже зазначалося, мобілізація є чи не єдиним гарантом існування України з огляду на події сьогодення. Водночас ми розуміємо, що для підтримки діяльності, спрямованої на знищення ворога та захист українських громадян, потрібна належним чином працююча ефективна економіка. Таким чином, проводячи мобілізаційні заходи, держава повинна враховувати не лише необхідність кількісного поповнення сил оборони військовослужбовцями, а й наслідки мобілізації представників окремих професій, які матиме українська економіка.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Існування в Україні кадрової кризи не ставиться під сумнів ні членами державної влади, ні представниками приватного сектору. Особливо актуальним це питання стає з огляду на глобальний характер дефіциту кадрів у світі та конкуренції між країнами в контексті залучення як висококваліфікованої, так і низькокваліфікованої робочої сили у власні економіки. Для України дефіцит кадрів впливає на питання економічної безпеки як складової національної безпеки, особливо в контексті пошуку ресурсів для протидії військовій агресії росії.

Повномасштабне вторгнення спровокувало масштабні міграційні процеси та виїзд з України майже 7 мільйонів українців, що суттєво вплинуло на вітчизняний ринок праці. Крім того, мобілізація, смертність та низька народжуваність суттєво посилюють проблеми кадрової кризи в Україні.

На сьогоднішній день українська держава намагається виконати певні завдання з метою створення умов для повернення українців з-за кордону. Для реалізації зазначеної мети також створено нову інституцію Міністерство національної єдності України. Однак з урахуванням безпекових викликів та

регулярних комбінованих обстрілів української території, важко знайти аргументи для повернення наших громадян.

Вважаємо, що подолання вказаного виклику потребує системного підходу в питанні створення державою сприятливого середовища з урахуванням інтересів роботодавця та найманого працівника, зокрема, щодо надання фінансової підтримки, захисту підприємництва, податкової політики та подолання проявів корупції в державному та приватному секторах.

Список використаної літератури :

1. В держінститутах існує кадрова криза через втрати на війні – Володимир Зеленський. – 2024 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://sud.ua/uk/news/ukraine/315806-v-derzhinstitutakh-issnyue-kadrova-kriza-cherez-vtrati-na-viyni-volodimir-zelenskiy>.
2. Викликає занепокоєння, що багато хлопців з 10-11 класів активно виїжджають за кордон – Лісовий. – 2024 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://kyiv24.news/news/vyklykaye-zanepokoyennya-shho-bagato-hlopcziv-z-10-11-klasiv-aktyvno-vyuzhdzhayut-za-kordon-lisoviy>.
3. Зеленська розповіла, скільки дітей постраждали та загинули через війну і скільки виїхали за кордон. – 2024 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://hromadske.ua/posts/zelenska-rozpovila-skilki-ditej-postrazhdali-ta-zaginuli-cherez-vijnu-i-skilki-viyihali-za-kordon>.
4. Конституція України / Верховна Рада України. – 1996. – № 30. – Ст. 141.
5. Криза на ринку праці України. Вся надія – на трудових мігрантів. Як вони можуть підставити плече бізнесу та економіці? Розповідає HR-експерт Микола Зазуляк. – 2024 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://forbes.ua/money/kriza-na-rinku-pratsi-ukraini-ostannya-nadiya-trudovi-migranti-yak-voni-mozhut-pidstaviti-pleche-biznesu-ta-ekonomitsi-rozpovidaie-hr-ekspert-mikola-zazulyak-31072024-22740>.
6. Про перейменування Міністерства з питань реінтеграції тимчасово окупованих територій України : Постанова Кабінету Міністрів України № 1366 від 03.12.2024 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-pereimenuvannia-ministerstva-z-pytan-reintehratsii-tymchasovo-okupovanykh-terytorii-ukrainy-1366-031224>.
7. Про схвалення Стратегії демографічного розвитку України на період до 2040 року : Розпорядження Кабінету Міністрів України № 922-р. від 30.09.2024 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-skhvalennia-strategii-demografichnoho-rozvytku-ukrainy-na-period-do-2040-roku-922r-300924>.
8. Українські біженці добре інтегрувалися на ринку праці в ЄС: єврокомісар шокував цифрами. – 2024 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://tsn.ua/svit/ukrayinski-bizhenci-dobre-integruvalisya-na-rinku-praci-v-yes-yevrokomisar-nazvav-cifri-2675544.html>.
9. Уряд перейменував Мінреінтеграції на Міністерство національної єдності / Міністерство національної єдності. – 2024 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://minre.gov.ua/2024/12/04/uryad-pereimenuvav-minreintegracziyi-na-ministerstvo-nacziionalnoyi-yednosti/>.
10. Ukraine Refugee Situation. – 2024 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://data.unhcr.org/en/situations/ukraine>.

References :

1. «V derzhinstytutakh issnyue kadrova kryza cherez vtraty na viini – Volodymyr Zelenskyi» (2024), [Online], available at: <https://sud.ua/uk/news/ukraine/315806-v-derzhinstitutakh-issnyue-kadrova-kriza-cherez-vtrati-na-viyni-volodimir-zelenskiy>
2. «Vykykaye zanepokoiennia, shcho bahato khloptsiv z 10-11 klasiv aktyvno vyuzhdzhaiut za kordon – Lisovyi» (2024), [Online], available at: <https://kyiv24.news/news/vyklykaye-zanepokoyennya-shho-bagato-hlopcziv-z-10-11-klasiv-aktyvno-vyuzhdzhayut-za-kordon-lisoviy>
3. «Zelenska rozpovila, skilky ditei postrazhdaly ta zahynuly cherez viinu i skilky vyikhaly za kordon» (2024), [Online], available at: <https://hromadske.ua/posts/zelenska-rozpovila-skilki-ditej-postrazhdali-ta-zaginuli-cherez-vijnu-i-skilki-viyihali-za-kordon>
4. Verkhovna Rada Ukrainy (1996), Konstytutsiia Ukrainy, No. 30, St. 141.
5. «Kryza na rynku pratsi Ukrainy. Vsiia nadiia – na trudovykh mihrantiv. Yak vony mozhut pidstavty pleche biznesu ta ekonomitsi? Rozpovidaie HR-ekspert Mykola Zazuliak» (2024), [Online], available at: <https://forbes.ua/money/kriza-na-rinku-pratsi-ukraini-ostannya-nadiya-trudovi-migranti-yak-voni-mozhut-pidstaviti-pleche-biznesu-ta-ekonomitsi-rozpovidaie-hr-ekspert-mikola-zazulyak-31072024-22740>
6. Kabinet Ministriv Ukrainy (2024), *Pro pereimenuvannia Ministerstva z pytan reintehratsii tymchasovo okupovanykh terytorii Ukrainy*, Postanova vid 03 hrudnia 2024 r. No. 1366, [Online], available at: <https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-pereimenuvannia-ministerstva-z-pytan-reintehratsii-tymchasovo-okupovanykh-terytorii-ukrainy-1366-031224>
7. Kabinet Ministriv Ukrainy (2024), *Pro skhvalennia Strategii demografichnoho rozvytku Ukrainy na period do 2040 roku*, Rozporiadzhennia vid 30 veresnia 2024 r. No. 922-r., [Online], available at: <https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-skhvalennia-strategii-demografichnoho-rozvytku-ukrainy-na-period-do-2040-roku-922r-300924>

8. «Ukrainski bizhentsi dobre intehruvalysia na rynku pratsi v YeS: yevrokomisar shokuvav tsyframy» (2024), [Online], available at: <https://tsn.ua/svit/ukrayinski-bizhenci-dobre-intehruvalysia-na-rinku-praci-v-yes-yevrokomisar-nazvav-cifri-2675544.html>
9. Ministerstvo natsionalnoi yednosti (2024), «Uriad pereimenuvav Minreintehratsii na Ministerstvo natsionalnoi yednosti», [Online], available at: <https://minre.gov.ua/2024/12/04/uryad-perejmenuvav-minreintegraciyi-na-ministerstvo-naczionalnoyi-yednosti/>
10. Ukraine Refugee Situation, [Online], available at: <https://data.unhcr.org/en/situations/ukraine>

Slipeniuk V., Klymenko A., Klymenko O.

Overcoming the human resources crisis as a global challenge to Ukraine's national security

Abstract. The article highlights the causes and solutions to the human resources crisis in Ukraine, which has become particularly acute during the period of Russia's full-scale invasion of our territory, and which affects the issue of economic security as part of national security and is one of the global challenges of today.

The consequences of the full-scale invasion in terms of increasing the shortage of personnel in the national economy are the massive departure of Ukrainian citizens abroad, a change in the direction of employment due to the need to repel the enemy, including through mobilization into the Armed Forces of Ukraine, and the deaths of both military personnel who until recently had civilian professions and civilian working-age population as a result of the war.

When examining the issue of staff shortages in terms of future prospects, it is emphasized that most of the Ukrainians who left the country as a result of the war are children of senior school age. The importance of this issue lies in the fact that children, integrating into a new space for themselves, can link their future with another state, while becoming part of its economy and professionally fulfilling themselves in their chosen field, reducing contacts and their future with Ukraine.

It is substantiated that the problem of personnel shortage in Ukraine is very relevant and affects the issue of national security. In today's context, there are many discussions on how to overcome this challenge. Among the initiatives that have prospects for implementation and are among the most acceptable are those related to finding solutions aimed at returning Ukrainian citizens to Ukraine and involving them in filling vacant positions, as well as creating conditions for the implementation of their entrepreneurial or other initiatives.

It is emphasized that the implementation of other initiatives, including those aimed at attracting citizens of other states to the labour market in Ukraine, requires a more serious study and consideration of all possible consequences of such proposals. In this matter, it is important to take into account the experience of other states, especially in the context of our European integration, the experience of the European Union, and to adhere to a balanced approach, taking into account national interests and national security issues.

Keywords: national security; personnel policy; global challenges; personnel management; economic security.

Стаття надійшла до редакції 09.12.2024.